

Protestant Theological University

Review of: Tom Greggs, Dogmatic Ecclesiology 1: The Priestly Catholicity of the Church (Grand Rapids: Baker Academic, 2019)

Huijgen, A.

Published in:
Theologia Reformata

Published: 01/01/2021

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Huijgen, A. (2021). Review of: Tom Greggs, Dogmatic Ecclesiology 1: The Priestly Catholicity of the Church (Grand Rapids: Baker Academic, 2019). *Theologia Reformata*, 64(2), 200-202.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons). You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

This publication might have been made available through the PThU Research Portal under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the PThU website: <https://www.pthu.nl/over-ptthu/bibliotheek-ptthu/diensten/article-25fa-taverne-amendement-end-user-agreement.pdf>

Takedown policy

If you believe that this document breaches copyright, please contact us providing details, and we will investigate your claim and remove access to the work if necessary: bibliotheek@ptthu.nl.

Downloaded from the PThU Research Portal (Pure): <https://pure.ptthu.nl>.

romantisch op te vatten, maar te zien als een bevrijdende macht. Daarom is zijn theologie ook maatschappijkritisch, geïnspireerd door de Bergrede. Van Egmond is strijdbaar en ziet de God die liefde is opkomen voor de zwakken en verdrukten in deze wereld die God uiteindelijk in het oordeel recht zal doen.

Een derde aspect van zijn theologie blijkt vooral in het laatste deel van het boek. Door het geloof kunnen we toch hoopvol in de wereld staan, vertrouwend op Gods openbaring in Christus waar de Schriften van getuigen. Dat is ook het meest wezenlijke verschil met de theologie van Harry Kuitert, jarenlang zijn spraakmakende collega aan de VU, die via de kritiek op de klassieke godsleer via het agnosticisme bij het ongeloof uitkwam. Vanuit Gods zelfopenbaring stelt Van Egmond dat ons menselijke spreken over God voorafgegaan wordt door het bevrijdende spreken van God zelf. Als 'Boven' echt bestaat kan niemand het verbieden zich in mensenwoorden te laten horen (304).

Van Egmond doet soms best stellige uitspraken. 'In de bijbel is nergens sprake van een plaatsvervangend offer' (226) en 'de echte betrouwbaarheid van de Bijbel ligt niet in zijn historische maar in zijn verkondigende, profetische waarheid: het bericht - de openbaring - over de Volmaakte Liefde in Volstreckte Vrijheid die Tenách De Eeuwige en het Nieuwe Testament Vader noemt' (290-291). Het eerste citaat stelt de klassieke verzoeningsleer ter discussie - Van Egmond erkent trouwens wel dat de Hebreeënbrief een uitzondering op de regel vormt - en het tweede citaat creëert een oneigenlijke tegenstelling tussen historische en profetische waarheid. Overigens stelt Van Egmond ook - tegenover een bultmanniaanse concentratie op het *kerygma* - dat ontzettend veel in de Bijbel historisch wél klopt (289) en dat het beter is om het woord mythen te vermijden.

De analyse dat het klassieke godsbeeld beïnvloed is door de Griekse filosofie en dat

dat de oorzaak is van de secularisatie doet vervreemdend aan, zeker in de wetenschap dat ook de barthiaanse nadruk op de openbaring geen middel bleek te zijn tegen kerkverlating. Nog belangrijker lijkt het mij dat de Bijbel zelf ook noties als almacht en alwetendheid aan de God van Israël en aan de Vader van Jezus Christus toekent. Van Egmond worstelt er zichtbaar mee en kan slechts met moeite leven met het woord almachtig uit de geloofsbelijdenis (300).

Het mooie van deze nalatenschap, meer een bijbelse theologie met een catechese dan een dogmatiek, ligt in de meditatieve stijl waarin de auteur verschillende passages belicht. De stijl is meer narratief dan analytisch. De essentie van Van Egmonds theologie vat hij voor zijn kleinkinderen samen: 'zonder de liefde zijn wij nergens' (12).

H. van den Belt

Tom Greggs, *Dogmatic Ecclesiology* deel 1 *The Priestly Catholicity of the Church* (Grand Rapids: Baker Academic, 2019) lxxviii + 492 p., \$ 50.00 (ISBN 9780801097898).

De auteur, hoogleraar op de Marischal Chair of Divinity aan de universiteit van Aberdeen, schrijft een driedelige ecclesiologie, waarvan dit boek het eerste is. Zijn aanpak is zeer systematisch: hij brengt allerlei dwarsverbanden aan tussen de delen. Greggs verbindt Christus' drievoudig ambt aan de kenmerken van de kerk uit de Geloofsbelijdenis van Nicea. Dit eerste deel behandelt de priesterlijke katholiciteit van de kerk. Het tweede zal over profetische apostoliciteit gaan, het derde over koninklijke heiligheid. Daarnaast lopen de hoofdstukken in alle delen parallel. Telkens begint Greggs bij de Geest, om vervolgens Christus' ambt te belichten, en de manier waarop de kerk daarin deelt. Daarna

volgt in elk deel een behandeling van de doop, het avondmaal, de gemeenschap der heiligen, het gebed, de eredienst en de gemeente. Het geheel levert een indrukwekkende structuur op, die echter (ook binnen een enkel deel van het driedelige werk) niet vrij is van herhaling.

Greggs staat in de traditie van de Reformatie, nader bepaald het methodisme. Inhoudelijk leunt hij sterk op het werk van Barth en hij is voortdurend in gesprek met Bonhoeffer. Intussen kijkt Greggs ook veel breder en voert hij een oecumenisch gesprek.

Vier inhoudelijke accenten typeren Greggs' benadering. Allereerst benadrukt hij dat alleen Christus priester is. De Bijbel noemt geen enkel individu in de kerk priester; het priesterschap van de gelovigen is alleen corporatief en door Christus bepaald. Dat corporatieve is Greggs' tweede accent. Greggs is een verklaard tegenstander van individualisme. Wij participeren in het priesterschap van Christus en Christus' lichaam is niet gedeeld. Onder verwijzing naar Paulus benadrukt Greggs dat de eenheid van de kerk fundamenteel is, nauw verbonden aan de viering van het avondmaal. Intussen wordt de kerk gekenmerkt door verscheidenheid. Dat moet ook zo zijn: doelgroepkerken of kerken die langs raciale of culturele scheidslijnen ontstaan, strijden met de belijdenis van de ene kerk. Dat is Greggs' derde accent: de kerk is per definitie één en verscheiden.

Ten vierde is het voor Greggs cruciaal dat de kerk niet voor zichzelf bestaat, maar voor de wereld. Het ontstaan van het christendom leidde er volgens Greggs toe dat de primaire scheidslijn verschoof van die tussen kerk en wereld (omdat die hoe langer hoe meer als één werden gezien) naar die tussen geestelijken en leken, en later naar die tussen bekeerden en onbekeerden in de kerk. Scherp veroordeelt hij het naar binnen gerichte karakter van de kerk als een institu-

tionele vorm van het *cor incurvatum in se*: Luthers omschrijving van het zondige hart, dat in zichzelf gekromd en alleen op zichzelf gericht is. De heiligheid van de kerk is een heiligheid voor de wereld, niet een heiligheid bij de wereld vandaan.

Greggs besteedt relatief weinig aandacht aan de concrete vormgeving van kerkelijke praktijken. Het gaat hem er namelijk om wat de kerk *is*, minder om wat de kerk *doet* en al helemaal niet om hoe wij 'kerk doen'. Daarmee keert hij zich tegen initiatieven als *liquid church*.

De tweede helft van het boek is wat minder spannend dan de eerste helft, omdat veel aspecten eerder al aan de orde kwamen en vervolgens worden toegepast op doop en avondmaal. Gezien zijn achtergrond verbaast het niet dat Greggs kritisch is op een algemeen sacramentsbegrip. In de avondmaalsleer neemt hij het op voor Zwingli's memorialisme. Genuanceerd bespreekt hij de verschillende kanten van volwassendoop en kinderdoop. De laatste acht hij een toegestane praktijk, maar zeker geen verplichte regel.

Dit is een fors boek, en niet alleen vanwege het aantal pagina's. De auteur schuwt lange, complexe zinnen en volle alinea's niet. Maar het boek is het waard. De principiële bespreking van de kerk zonder direct naar discussies over ambt en kerkstructuur te springen, spreekt aan. Veel van wat Greggs naar voren brengt, overtuigt: de prioriteit van de Geest ten opzichte van de kerk, het unieke priesterschap van Christus, de eenheid van de kerk en het gevaar van een naar binnen gekeerde kerk die haar roeping voor de wereld vergeet, zijn accenten die ook in de Nederlandse gereformeerde theologie niet misstaan. De hoofdstukken over doop en avondmaal zijn minder spannend en minder overtuigend. Dat geldt althans in dit deel, wie weet wat ons nog te wachten staat in de beide andere. Greggs' keuze om de ecclesiologie in te steken bij het drievoudig

ambt van Christus lijkt mij een gouden greep. Terecht heeft dit accent uit Calvijns theologie oecumenisch school gemaakt, tot in de Rooms-Katholieke Kerk toe.

Kampen

A. Huijgen

Marco Hofheinz, Kai-Ole Eberhardt en Jan-Philip Tegtmeier (red.), *Gegenwartsbezogene Christologie: Denkformen und Brennpunkte angesichts neuer Herausforderungen* (Tübingen: Mohr, 2020) 510 p., € 99,00 (ISBN 9783161568770).

De redactieleden van deze lijvige bundel over een 'op het heden betrokken christologie' zijn alle drie werkzaam aan de theologische faculteit van de universiteit van Hannover, als respectievelijk hoogleraar, universitair docent en assistent in de afdeling systematische theologie. Ook al is Hannover niet één van de bekende en grote faculteiten en worden er geen predikanten opgeleid, maar alleen leraren in het voortgezet onderwijs, toch gebeurt er veel en woerkt men er met de mogelijkheden en talenten. Zo is prof. Hofheinz (1973) een betrekkelijk jong gereformeerd hoogleraar, met een indrukwekkend oeuvre, en hij beweegt zich moeiteloos op de velden van zowel dogmatiek als ethiek. Deze bundel bevat de bijdragen aan het symposium 'Christologie – offen für Neues? Denkformen und Brennpunkte der Christologie angesichts neuer Herausforderungen', dat van 19-21 januari 2018 in Hannover werd gehouden.

Het eerste inleidende cluster – van in totaal drie – bevat drie bijdragen, waaronder een vertaald artikel van George Hunsinger die zorgvuldig en helder drie 'typen christologie' langsloopt en elk op hun merites beoordeelt. Hij laat zien wat het opgeven van een 'hoge christologie' – die inzet bij de

menswording van de Zoon van God – met zich meebrengt. Zijn slotzin spreekt voor zichzelf: 'Das große Geheimnis unserer Erlösung von Sünde und Tod hängt ganz vom großen Geheimnis Christi ab' (67).

Het tweede cluster bijdragen heeft als titel 'Christologie im religiösen und kulturellen Pluralismus'. Gregor Etzelmüller behandelt het thema 'Jesus Christus und der religiöse Pluralismus unserer Zeit', en probeert met behulp van de leer van het driedovoudige ambt van Christus zijn werken in andere religieuze gemeenschappen te ontwaren. Hij signaleert dat er op het punt van de christologie in de relatie met Israël het nodige is gebeurd: er is (1) de beweging van de 'Heimholung' van Jezus in het jodendom, en in de kerk is er (2) het besef van de onverlostheid van de wereld en (3) aandacht voor de vreugde der wet (117). Helmut Hoping heeft als thema de christologie in de joods-christelijke dialoog, en hij laat er geen twijfel over bestaan dat hij de pogingen om de joodse gesprekspartner tegemoet te komen door Jezus' Messias-zijn te beperken tot zijn betekenis voor de volkeren voor geen begaanbare weg houdt. Johannes Woyke verwacht voor de dialoog met de islam veel van samen op lezen van Lukas en passages in de Koran, mits men het evangelie niet 'durch den Filter der altkirchlichen Bekenntnisse hindurch liest und interpretiert' (156). Het oudkerkelijk dogma mag inderdaad geen 'mal' zijn, maar het is wel degelijk een 'leesregel'. Margit Ernst-Habib ziet in haar bijdrage over het concept postkoloniale theologie de vraag onder ogen hoe het mogelijk kan zijn voor zowel de nazaten van vroegere onderdrukkers – en voor hen die nog altijd ervan profiteren – als voor hen die zijn onderdrukt en klein gehouden de 'christussymbolen' te transformeren tot een symbool dat leven, waardigheid en vrijheid beaamt (218). Zij pleit ervoor de titel Heiland weer op te pakken, maar dan in een nieuwe context en met